

"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ"

ОД КНИГАТА НА
ХАНС-ЛОТАР ШТЕПАН
"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ" - Идентитетот
на Македонците прикажан на примерот
на Балканскиот сојуз (1878-1914), во
издание на "АЗБУКИ"

Во работниот наслов се тематизира проблемот на идентитетот на Македонците. Македонскиот читател, сосема логично, својот идентитет го следи како нешто саморазбирливо; меѓутоа, тој би требало да земе предвид дека соседните држави до денешен ден се обидуваат со проблематични аргументи да ги втемелат нивните претензии за македонскиот јазик, името и територијата, кои на Македонците не им дозволуваат никаков сопствен идентитет. Почнувајќи од Берлинскиот конгрес во 1878 г., но особено по Балканските војни од 1912/1913 г. тие ги повторуваат своите фалсификувани барања, притоа надевајќи се на тоа дека еден ден тие би созреле во неотповикливи вистини.

Следствено на тоа, семејството на народите беше погрешно информирано за идентитетот на Македонците, а сега тоа ќе може да си направи објективна слика за историјата на Македонците.

Истражувањето се темели врз (необјавените) акти на Политичкиот архив на германското Министерство за надворешни работи.

Подготвила: Милева ЛАЗОВА

МАКЕДОНЦИТЕ ОСТАНАА

Безбројни се актите во кои царот ја одобрувал, самиот ја предлагал, или барем со согласност ја коментирал линијата на задолжително локализирање на војната на Балканот. Овде треба да се спомне само еден од тие денови. Во еден документ од Министерството за надворешни работи упатено до кајзерот на 9 октомври 1912 година, се вели:

"Останува главната цел, да се следат семилостивите директиви на неговото Височество, кои упатуваат кон тоа... да можеме да се приклучиме на секој демарш кој нуди гаранција дека избувнатата војна ќе остане локализирана и дека големите сили нема да бидат вовлечени во конфликтот".

Доколку рускиот министер за надворешни работи Сасонов знаел дека со овој предлог ќе налета на отворена врата кај еден негов потенцијален противник/жртва, ќе можел да си заштеди куп трикови и лаги.

Не може да се одбегне: директивата на кајзерот содржи и забунува - и следствено на тоа, погрешни проценки.

1. За да го заснова својот став во полза на воениот поход на балканските држави против (сè уште турската) Македо-

нија, Вилхелм дури извлекувал примери од сопствената пруска историја на патот кон обединување на царството:

"Колку што ние во '64, '66 и '79 г. дозволивме да ни приговараат во нашиот 'праведен развој', толку малку можам и сакам другите да ги спречам или да ги одвратам".

Оваа аргументација на кајзерот била недозволива, бидејќи тој го заменил - иако задоцнетото - обединување на етничката, јазичната, културната и политичката заедничка припадност на германските племиња, со освојувачкиот и ограбувачкиот поход на балканските држави за анектирање на Македонија, за што немале ниту најмалку право.

Објаснувањето е едноставно: толку е едноставно да се просре битието на Вилхелм II што, со мала способност за соживување, ќе се препознае дека царот со неговите историски реинциденции направил избувлив (и затоа осуден на неуспех) обид да го оправда планираниот воен поход на Константин против Македонија.

Трагедијата за Македонија е видлива особено во оваа констелација:

Тоа биле решенија на германскиот кајзер врз чисто семејна, приватна осно-

ва, кои ја запечатиле судбината на Македонија.

Се разбира, невозможно е да се докаже - дури е крајно неверојатно - дека во случај да не се чувствувал поврзан со грчката династија, Вилхелм II ќе се заземел за автономија на Македонија, Тракија итн. Меѓутоа, никако не смее да се исклучи дека можело да настане ситуација во која Владата на Рајхот или некоја друга голема сила ќе била предизвикана да се заземе за Македонија - приближно така како што Австрија во претстојната Балканска војна ќе успеела да ги натера Црногорците да го напуштат веќе воениот Скадар.

Напротив, многу нешта укажуваат на тоа дека кајзерот, бидејќи без неговата сестра Софија и без шурата Константин, за него немало да има основа да го остави султанот на цедило и да приговара на една освојувачка војна - требало да го изговори решавачкиот збор против планираната Балканска војна. Во овој случај, со гаранција војната (независно од руската тајна спогодба со Србија и со Бугарија и независно од делот на англиско-рускиот договор во Ревал, кој се однесувал на ова) не ќе почнала во октомври 1912 г., како што, исто така, не

Еуропа

СО ПРАЗНИ РАЦЕ

можело ниту да избувне и во текот на 34 години по Берлинскиот конгрес.

Навистина, тогаш остатокот од христијанското население, пред сè, ќе останело под османлиско ропство, но нивната конечна судбина немала да биде непотповикливо решена уште тогаш, преку освојувањето и анексијата од Бугарите, Грците и Србите, во секој случај што се однесува до Тракијците, Епирците и Македонците во грчката Егејска Македонија и бугарската Пиринска Македонија.

Историјата на Македонија и на Југоисточна Европа, односно централниот Балкан ќе се одвивал сосема поинаку. Што се однесува до ова, воопшто не било преценето значењето на ангажманот на кајзерот за Грција, во корист на престолонаследникот и сестрата на Вилхелм, со неговите негативни последици за Македонците.

Настанувањето на јазолот ќе било комплетно доколку се имало предвид дека Антантата, во незнаењето за новиот став на германскиот кајзер кон турските области во Европа, во врска со ова прашање правела неверојатни искривувања за да го измами од него и од кајзерот Франц Јозеф токму планираното признавање за анектирање на освоените об-

ласти од балканските држави, вклучувајќи ја и Грција (наспроти нејзините сопствени перманентни тврдења), кои Вилхелм веќе од горенаведените интереси не ќе можел да ги одбие.

До вакви остварувања можеле да доведат само дипломатските зафати.

Македонците, како што се вели, останале со празни раце.

Се наметнува едно натамошно размислување:

Грчкиот крал Георг I во текот на долги децении, со ненамалена енергија, од некои големи сили издејствувал разбирање и поддршка за грчките експанзионистички планови. Во секој случај постојано се работело за силите на Антантата - Русија, Англија и Франција.

Меѓутоа, без согласност од германскиот Рајх, напорите на Георг да смее да ја анектира Македонија кон Грција, ќе останеле неплодни.

Ниту една Антанта на светот не ќе почнела војна против германскиот Рајх само за да го убеди царот да дозволи балканските држави да смеат да тргнат против Турција.

Дури на синот на Георг, Константин, му успеало да ја затвори оваа дупка.

Во секој случај, при сите позитивни

лични обележја кои одлично можело да ги поседува престолонаследникот - без поврзаноста на династијата на грчкиот кралски двор со германскиот кралски двор, значи без бракот на Константин со принцезата Софија од Прусија, со сигурност немало да дојде до согласноста на Вилхелм со грчкиот план, а со тоа ниту до Балканската војна со освојување на Солун, а воопшто не до присоединување на Македонија кон грчките, српските и бугарските државни територии.

Депримирачко сознание за Македонците.

Доколку тековите на историјата биле праволински или едноставно видливи, како што ниту еднаш не биле, тогаш Македонците, како еден (од многуте) црни денови за македонската историја треба да го одбележат оној ден во април 1888 г. на кој принцезата Софија фон Хохенцолер и грчкиот престолонаследник се запознале.

Поради ова, за денешна Германија се зголемува должноста за преземање особена политичка одговорност и грижа за Македонија!

Овие односи останувале надвор од планот на Антантата, Балканскиот сојуз и Балканската војна да ги искористи за да исценира европска војна против Германија и Австрија.

Прва балканска војна

Уште на почетокот на октомври, на денот на мобилизацијата, виенскиот "Ноефрае пресе" изнел препорака за режирано однесување кон балканските држави:

"Да исчезнуваат животите на нашите војници и парите на нашите даночни обврзници, за да добијат племињата во Македонија и во Албанија насилно надеж за подобра иднина, ќе беше лошо навраќање кон грешката на војводата Клеменс Метерних, што толку многу му натовари на името на Австрија".

Што се однесува до илузијата за "подобра иднина" на Македонија и на Албанија - во однос на Метерних всушност е многу точно, но многу задоцнето гледање.

На прв поглед едвај се забележува дека овие релативно банални ставови означуваат историска пресвртница во егзистенцијата на повеќе заборавени христијански народи. Тие се симпатични за целата европска политика во тоа време и, исто така, ја искажуваат пресудата за судбината на еден голем дел од македонското население за наредните 30 години, а за уште еден поголем дел (во грчката и во бугарската Македонија), засекогаш.

Со тоа, преку европските династии било извршено и уривањето на резултатите од Берлинскиот конгрес - и тоа не преку оние од силите на Антантата, туку од кралските дворци на двете германски држави.

(продолжува)